

Г. В. Коваль, доктор державного управління,
професор, професор кафедри публічного управління
та адміністрування
Державного університету економіки і технологій
<https://orcid.org/0000-0001-5317-6876>

ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В статті досліджено особливості і чинники впровадження механізмів громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану в Україні. Визначено, що сучасна модель публічного управління на місцевому рівні в Україні залежить від впливу таких чинників, як: розширення застосування інструментів і форм демократії участі та демократії обговорення; впровадження і реалізація принципів належного врядування; продовження процесу децентралізації влади і управління; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних форм цифрової комунікації влади і суспільства. Зазначено, що введення в Україні правового режиму воєнного стану унеможливило громадську участь населення громадян на окупованих територіях і обмежує їх участь в прифронтових територіях. Тому актуальною потребою є оновлення і розробка нових, насамперед, цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні (е-петиції, електронний бюджет участі, електронні консультації з громадськістю, проведення он-лайн засідань місцевих рад, органи самоорганізації громадян в он-лайн форматі, спілкування з представниками місцевої влади в соціальних мережах і месенджерах).

Чинниками, які б сприяли посиленню процесу цифровізації громадської участі, можуть виступити: нормативно-правове урегулювання цифрових механізмів громадської участі, технологічне забезпечення цифровізації громадської участі відновлення і розвиток цифрової та інформаційної інфраструктури, цифрова інклюзія (цифрова доступність і грамотність) населення і посадових осіб та представників місцевих адміністрацій.

Доведено, що найбільш поширеним цифровим механізмом в Україні є електронні петиції. Зокрема Закон України «Про звернення громадян» визначає електронну петицію як особливу форму колективного звернення громадян до Президента України, органів виконавчої, законодавчої або місцевої влади.

Впровадження і реалізація цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану сприятиме забезпеченню права участі громадян в прийнятті управлінських рішень для вирішення місцевих проблем, формуванню прозорості і підзвітності громаді системи інформаційно-комунікаційних взаємовідносин, демократизації публічного управління на місцевому рівні.

Ключові слова: публічне управління, е-урядування, місцеве самоврядування, механізми громадської участі, цифрова трансформація, цифрові механізми громадської участі, інформаційно-комунікативні технології, демократія, децентралізація, самоорганізація громадян.

G. V. Koval. Digital mechanisms of public participation at the local level during martial law in Ukraine

The article examines the features and factors of implementing mechanisms of public participation at the local level under martial law in Ukraine. It is determined that the current model of public administration at the local level in Ukraine depends on the influence of such factors as: expanding the use of instruments and forms of participatory democracy and deliberative democracy; introducing and implementing the principles of good governance; continuing the process of decentralisation of power and administration; developing information and communication technologies and innovative forms of digital communication between the authorities and society. It is noted that the introduction of a legal regime of martial law in Ukraine makes it impossible for citizens in the occupied territories to participate in public life and limits their participation in the frontline territories. Therefore, there is an urgent need to update and develop new, primarily digital, mechanisms for public participation at the local level (e-petitions, electronic participatory budgeting, electronic public consultations, online meetings of local councils, online self-organisation bodies for citizens, communication with local authorities on social networks and messengers).

Factors that could contribute to strengthening the process of digitisation of public participation include: regulatory and legal regulation of digital mechanisms for public participation, technological support for the digitisation of public participation, restoration and development of digital and information infrastructure, digital inclusion (digital accessibility and literacy) of the population and officials and representatives of local administrations.

It has been proven that electronic petitions are the most widespread digital mechanism in Ukraine. In particular, the Law of Ukraine 'On Citizens' Appeals' defines an electronic petition as a special form of collective appeal by citizens to the President of Ukraine, executive, legislative or local authorities.

The introduction and implementation of digital mechanisms for public participation at the local level in conditions of martial law will help to ensure the right of citizens to participate in management decisions to solve local problems, the formation of a transparent and accountable community system of information and communication relations, and the democratisation of public administration at the local level.

Key words: public administration, e-governance, local self-government, mechanisms of public participation, digital transformation, digital mechanisms of public participation, information and communication technologies, democracy, decentralization, self-organization of citizens.

Постановка проблеми. Публічне управління в сучасних демократіях набуває нових ціннісно-нормативних, інституційно-організаційних, правових та інноваційно-технологічних ознак, які суттєво змінюють форму і процес взаємодії влади та суспільства, органів державного управління та місцевого самоврядування і громадян. Цьому сприяють ряд чинників, серед яких найбільш впливовими, на нашу думку, є: переформатування моделі представницької демократії в бік партисипативної моделі («демократії участі») і деліберативної моделі («демократії обговорення»), що сприяє збільшенню ролі громадян та інституцій громадянського суспільства у прийнятті державно-політичних рішень на всіх рівнях публічного управління (загальнодержавному, регіональному, місцевому); впровадження і реалізація принципів належного врядування (Good Governance), що, як вважають науковці [1], сприяє формуванню нової концепції взаємодії органів державного управління і громадян, яке відображається у переході від патерналістської, адміністративно-клієнтської моделі до партнерської, людиноцентричної моделі, в якій громадська участь виступає визначальним принципом публічного управління; посилення в сучасних демократичних країнах (особливо в Європі) процесу децентралізації влади і управління, що відображається у збільшенні повноважень органів місцевого самоврядування та ролі територіальних громад в прийнятті публічно-управлінських рішень щодо розвитку власних територій, поліпшення якості життя і добробуту членів громади, а також в збільшенні можливостей громадського контролю за діяльністю органів управління в реалізації поставлених цілей; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних форм Інтернет-комунікації, який сприяє посиленню процесів цифровізації державно-політичної комунікації тощо.

Таким чином, синергетична дія сукупності зазначених факторів (трансформація моделі демократії, децентралізація влади впровадження належного врядування, цифровізація публічного управління) сприяє збільшенню рівня політичної і громадської участі населення, яка на сьогодні виступає базовою основою врядування, заснованого на впливі громадян на прийняття і реалізацію державно-управлінських рішень на всіх рівнях влади.

Незважаючи на війну і її довготривалість, процеси демократизації в Україні не були згорнуті, а формат громадської участі значною мірою перейшов в онлайн-формат. Як зазначають Я.Стецик та Ю.Грицьку [12], воєнний стан вплинув на зміщення пріоритетів громадської участі в прийнятті управлінських рішень органів місцевого самоврядування від розвитку громад до ініціатив щодо подолання наслідків війни – вирішення безпекових питань, підтримки внутрішньо переміщених, волонтерської і гуманітарної допомоги, а провідним форматом громадської участі став саме цифровий, он-лайн формат. Саме тому особливої уваги з боку наукової спільноти потребує дослідження цифрових механізмів громадської участі в умовах воєнного стану в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема механізмів громадської участі, і цифрових механізмів зокрема, привертає увагу вітчизняної наукової спільноти, враховуючи необхідність впровадження інноваційних форм залучення громадян до прийняття управлінських рішень на регіональному і місцевому рівнях. Серед багатьох праць можна відзначити наступні.

Ряд вчених [12] виділяють як традиційні, так і інноваційні механізми громадської участі, серед яких особливу увагу приділяють цифровим формам взаємодії місцевого врядування із мешканцями громади, наводячи приклади застосування таких механізмів в он-лайн форматі як бюджет участі, громадські слухання та е-петиції в українських територіальних громадах (Вінниця, Львів та інші) [12, с.279].

В. Ковальчук розглядає феномен учасницької (партисипативної) демократії та її роль в процесі здійснення врядування й легітимації публічної влади на місцевому рівні [5], аналізуючи ефективність різних форм (механізмів) громадської участі, які законодавчо закріплені і регламентовані статутами територіальних громад, відзначає ефективність саме електронних форм участі, серед яких провідне місце займають е-петиції як інструменти е-демократії.

М. Петришина, вивчаючи особливості правового регулювання участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, здійснює порівняльний аналіз європейського та українського досвіду участі громад у місцевому самоврядуванні [9]. Результати, наведені авторкою, вказують на достатньо високий рівень цифровізації громадської участі на місцевому рівні в країнах Європейського Союзу.

Т. Костецька дослідила інформаційно-комунікаційні чинники функціонування системи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану [7]. Авторка відзначає недосконалість національного законодавства щодо інформаційно-комунікаційних відносин на муніципальному рівні, в тому числі в цифровому форматі, недооцінення кіберзагроз, низький рівень медіаграмотності населення, нерівномірність розвитку цифрової інфраструктуру в регіонах тощо.

Особливої уваги заслуговують матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 10 травня 2024 року) «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування» [8], значна частина яких присвячена впровадженню в Україні електронних форм громадської участі, включаючи електронні петиції, електронні звернення, електронні вибори, враховуючи досвід країн Європейського Союзу.

Однак, незважаючи на зростання кількості публікацій і досліджень щодо цифровізації громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану, недостатня увага приділяється розробленню чітких регламентів вже існуючих найбільш ефективних цифрових механізмів і впровадженню нових, використовуючи досвід як європейських країн, так і кращих опрацьованих практик територіальних громад України, і визначенню чинників, які б сприяли цифровізації громадської участі в умовах війни.

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні та комплексному аналізі механізмів публічного управління громадською участю на місцевому рівні в умовах воєнного стану та визначенні напрямів удосконалення цифрових інструментів залучення громадян до процесів ухвалення управлінських рішень з урахуванням безпекових обмежень, вимог демократичного врядування та принципів належного врядування (Good Governance).

Методологія дослідження. Теоретико-методологічною основою сучасних досліджень окресленої проблематики щодо впровадження цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану виступають напрацювання і дослідження вітчизняних і зарубіжних дослідників, які вивчають правовий, інституційний, технологічний аспекти цифровізації громадської участі в умовах обмежень правового режиму воєнного стану і безпекових ризиків в умовах активних бойових дій як для населення, так і функціонування органів місцевого самоврядування, що особливо значиме для прифронтових регіонів України.

Емпіричну базу дослідження становлять результати експертного опитування, проведеного з жовтня по грудень 2025 року (n=75). Вибірка експертного опитування складає 75 респондентів, з них: 35 – науковці і викладачі ЗВО м. Запоріжжя, які досліджують проблеми публічного управління та адміністрування; 28 – представники міської адміністрації, об'єднаних територіальних громад Запорізької області; 12 – представники громадських організацій Запорізького регіону, діяльність яких спрямована на захист прав та інтересів громадян. Дослідження проводилося переважно в он-лайн форматі через соціальну мережу Facebook, листування через e-mail. Вибірка випадкова, нерандомізована, сформована за критерієм доступності і особистої згоди опитаних. Методом експертного опитування є анкетування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес децентралізації в Україні до початку повномасштабної російсько-української війни набув значних обертів через посилення європейського вектору розвитку країни, адаптуючи національне законодавство щодо місцевого самоврядування до Європейського адміністративно-правового простору. Це передбачає збільшення повноважень місцевої влади, передача більшості державних справ на місцевий рівень управління, що власне і відповідало Європейській хартії місцевого самоврядування (1985 р.). А це означає, як вважають правники [6, с. 115], форму народовладдя на місцевому рівні, що відповідає конституційному ладу в Україні і спрямовану на реалізацію права громадян вирішувати актуальні питання місцевого значення через безпосередню політичну і громадську участь.

Показником розвитку місцевого самоврядування в сучасних демократичних суспільствах є налагоджена та ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування і громадян, яка може бути ініційована з одного боку самими представницькими органами, і членами територіальної громади – з іншого. Це передбачає повноту реалізації принципів партисипативної демократії (демократії участі). Принцип участі є не тільки основою партисипативної демократії, але й представляє собою основоположний принцип належного врядування в адміністративно-правовому просторі Європейського Союзу (Розділ II Білої книги 2001 р.), що обумовлює якість та ефективність публічного управління через залучення якомога широким верствам населення до розробки концепцій вирішення проблем на різних рівнях управління [4, с. 15]. В Україні реалізація принципу участі в публічному управлінні на місцевому рівні має низький рівень, як зазначає Л.Гришко [2, с. 65], а тому інформаційно-комунікаційна взаємодія органів місцевого самоврядування і громадян носить переважно формальний характер і не враховує локальні особливості і потреби територіальних громад, що набуло особливого значення в умовах воєнного стану в Україні.

Отже, визначальним чинником налагодженої взаємодії органів місцевого самоврядування і громадян є рівень громадської участі у розробці, прийнятті і реалізації управлінських рішень щодо вирішення проблем і розвитку територіальної громади. Громадську участь Я.Стецьк та Ю.Грицьку визначають як «залучення мешканців територіальних громад до процесів формування, прийняття та реалізації рішень у системі місцевого самоврядування» [12, с. 278]. Дане визначення, на нашу думку, має досить широкий контекст і викликає дискусійні питання. По-перше, залучення передбачає активну роль органів місцевого самоврядування на основі законодавчо закріплених форм громадської участі, тобто, як ми зауважували раніше, мобілізація згори найбільш активної частини громадян через інституційно оформлені механізми громадської участі, в той час як є можна казати і про самоорганізацію громадян у вирішенні проблем і потреб громади (наприклад через соціальні мережі, чати тощо), і, по-друге, громадська участь виступає як сукупність дій, інструментів і механізмів приймати участь у вирішенні спільних управлінських рішень на місцевому рівні.

Виходячи з визначення громадської участі як законодавчо та інституційно оформлений інститут, Я.Стецьк та Ю.Грицьку розуміють механізми громадської участі як «сукупність інституційно оформлених, процедурно регламентованих і фактично реалізованих форм залучення жителів територіальної громади до процесів підготовки, ухвалення та моніторингу управлінських рішень, а також до планування й контролю за їх реалізацією» [12, с. 278]. Таким чином, механізми громадської участі трактуються як регламентовані форми громадської участі, які закріплено

в Законі України «Про місцеве самоврядування» (1997 р.): місцеві референдуми, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, е-петиції, органи самоорганізації населення, асоціації органів місцевого самоврядування [11]. У 2024 році було ухвалено законопроект про внесення змін до Закону України № 7283 «Про місцеве самоврядування в Україні», який доповнює перелік форм участі громадськості, закріплюючи нові інститути, такі як: участь жителів у розподілі коштів місцевого бюджету, електронні петиції, громадська оцінка (експертиза) діяльності виконавчих органів ради та посадових осіб, публічні консультації, консультативно-дорадчі органи при органах місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб тощо. До того ж, як відзначає В.Ковальчук, «форми реалізації партисипативної демократії на місцевому рівні безпосередньо передбачено в регламентах органів місцевого самоврядування та статутах територіальних громад» [5, с. 37]. Таким чином механізми громадської участі представляють собою переважно інтерактивні форми взаємодії органів місцевого самоврядування і членів територіальної громади для винайдення спільних рішень управлінського характеру, включаючи бюджетну участь та е-петиції як цифрові платформи для громадських ініціатив і запитів. Однак, за висновками засідання круглого столу «Форми участі громадян у місцевому самоврядуванні та напрями вдосконалення відповідного законодавства» (2023 р.) внаслідок воєнних дій і законодавчих обмежень воєнного стану ситуація у сфері громадської участі громадян зазнала суттєвих змін на місцевому рівні [7, с. 83], унеможливаючи або обмежуючи реалізацію деяких механізмів громадської участі (наприклад, місцеві референдуми, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання і обговорення тощо), але розвиток інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє впровадити нові, цифрові механізми громадської участі на місцевому рівні в умовах довготривалої російсько-української війни.

Впровадження електронного урядування в Україні було розпочате ще у 2017 році із затвердженням відповідної концепції, згідно якої планувався поступовий перехід надання адміністративних і соціальних публічних послуг у цифровий формат. Цьому процесу сприяв стрімкий розвиток інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій та інтернет-платформ інтерактивної взаємодії, а також реформування багатьох сфер суспільства, в тому числі і публічного управління відповідно європейських стандартів і критеріїв розвитку.

Тенденцію до цифровізації сфери публічного управління підсилює набуття Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу, досвід цифровізації якого повинен бути прикладом для України. Так, відповідно з усвідомленням потреби у прискорених заходах ЄС запустив у дію декілька нових планів. Один з них – Цифровий компас 2030: європейський шлях цифрового десятиліття (2030 *Digital Compass: the European way for the Digital Decade*) [13], який ставить за мету, щоб до 2030 року всі ключові державні послуги для громадян і бізнесу повністю надавались он-лайн. У січні 2022 року Європейська Комісія внесла проєкт Декларації Цифрових Прав та Принципів Цифрового Десятиліття [3]. Зазначена Декларація відповідає низці основних законодавчих актів ЄС, які будують безпечніший та вільніший цифровий простір у Європі та поза її межами, і які прагнуть захистити основоположні права та дані громадян.

На сьогодні в Україні багато адміністративно-публічних послуг надаються в цифровому форматі завдяки використанню технологій блокчейну (як система збору та управління даними, структурована в блоки [15]), штучного інтелекту, мобільних додатків (наприклад, мобільний застосунок «Дія», в якому наразі доступні 24 документи й понад 30 сервісів), веб-сервісів міністерств і державних інституцій, в тому числі і веб-сайтів міських адміністрацій, об'єднаних територіальних громад тощо. Стрімка цифровізація публічного управління багато в чому обумовлена воєнним станом і обмеженими можливостями в отриманні державних послуг офф-лайн.

Отже, в сфері надання цифрових державних послуг в Україні прослідковується стійка тенденція до розширення і розвитку, то в сфері впровадження цифрових механізмів громадської участі спостерігається лише поступове наближення до створення широкого інтерактивного інтернет-простору комунікації влади і суспільства на всіх рівнях управління, в тому числі і на рівні місцевого самоврядування. Якщо в ЄС більшість держав громадська участь забезпечується через чітко врегульовані механізми електронної демократії [14], то в Україні цифрова громадська участь має фрагментарний характер і характеризується відсутністю єдиної концепції цифрової участі громадян у вирішенні проблем місцевої громади.

Однак, незважаючи на воєнний стан і активну фазу війни, безпекові загрози як для населення, так і для функціонування державних інституцій, процеси демократизації в Україні не припиняються. Найбільш поширеним цифровим механізмом є електронні петиції. Закон України «Про звернення громадян» визначає електронну петицію як особливу форму колективного звернення громадян до Президента України, органів виконавчої, законодавчої або місцевої влади [10]. Е-петиції виступають як важливий інструмент електронної демократії (особливо на локальному рівні), завдяки якому привертається увага влади до нагальних проблем і потреб громади, можуть враховуватися пропозиції для вирішення проблем і сприяти прийняттю відповідних управлінських рішень, хоча і мають лише рекомендаційний характер.

Ще одним з ефективних цифрових механізмів є бюджет участі он-лайн (електронна платформа якого зазвичай розміщена на офіційних веб-сторінках місцевих адміністрацій), який надає можливість членам місцевої громади прийняти участь формуванні бюджету громади, ініціювати і підтримувати різноманітні проєкти, які можуть бути профінансовані з місцевого бюджету, а отже сприяють прозорості у формуванні місцевого бюджету і активізації членів територіальної громади.

Впроваджуються також інші цифрові механізми громадської участі на місцевому рівні: електронні консультації з громадськістю, які сприяють узгодженню управлінських рішень із запитам населення; проведення он-лайн засідань місцевих рад, до яких можуть залучитися громадяни; проведення он-лайн засідань консультативно-дорадчих рад; проведення інтерактивних зустрічей з представниками місцевої влади в соціальних мережах і месенджерах (соціальні мережі стали ваговою частиною е-урядування, де органи державної влади і управління здійснюють свою професійну діяльність як в додатковому комунікаційному каналі і налагоджуючи діалог з громадянським суспільством); самоорганізація громадян в соціальних мережах в тематичних групах щодо проблем територіальної громади тощо.

Таким чином, в умовах воєнного стану цифровізація механізмів громадської участі набуває особливого значення, забезпечуючи прозорість і вплив громади в розробці і прийнятті управлінських рішень і контролю за їх виконанням. Звісно, різні форми цифрової участі мають різний рівень ефективності і результативності. Для того, щоб визначити найбільш ефективні в умовах війни механізми громадської участі на місцевому рівні, експертам було запропоновано обрати з визначеного переліку форм громадської участі (як традиційних, регламентованих законодавчо, так і цифрових, що набули свого значення в умовах обмежень особистої взаємодії влади і громадян) п'ять найбільш ефективних і результативних на їхню думку в умовах правового режиму воєнного стану і активної фази війни (Запорізький регіон є прифронтовим регіоном) (рис. 1).

Як видно з діаграми, найбільш ефективними механізмами громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану експерти вважають саме цифрові, серед яких: провідне місце займають електронні петиції (76,4%), електронний бюджет участі (63,4%), органи самоорганізації громадян в он-лайн форматі (54,2%), спілкування з представниками місцевої влади в соціальних мережах і месенджерах (47,1%), публічні консультації он-лайн (37,8%). Електронні вибори (12,4%), як вважають експерти, на сьогодні майже не можуть виступати як інструмент демократії, що, на нашу думку пов'язане із нерозробленістю процедури і відсутності законодавчого унормування.

Загальні збори громадян (23,2%), громадські слухання (18,5%), місцевий референдум (можливо і в цифровому форматі) (16,4%) і громадська експертиза (15,3%) як механізми громадської участі також, на думку експертів, малоефективні в силу або нерозробленості цифрового формату (місцевий референдум, громадські слухання, громадська експертиза), або через обмеження в період дії правового режиму воєнного стану (загальні збори громадян).

Отже, попередні результати експертного опитування вказують на ефективність цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні в період дії воєнного стану і активної фази війни, які, на нашу думку, потребують оновлення і процедурного та технологічного доопрацювання, а також переведення традиційних і визначених на законодавчому рівні механізмів громадської участі в цифровий формат.

Рис. 1. Експертна оцінка ефективності традиційних і цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану

Рис. 2. Чинники підвищення ефективності цифровізації громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного стану

Тому актуальним є питання визначення чинників підвищення ефективності цифровізації громадської участі в умовах війни (і в період післявоєнного відновлення). Для цього експертам було запропоновано обрати з переліку наданих тверджень 4 (чотири) найбільш впливові і значимі (рис. 2).

На думку експертів, серед основних чинників підвищення ефективності цифровізації громадської участі на місцевому рівні є нормативно-правове урегулювання цифрових механізмів громадської участі (74,3%), що дозволить унормувати застосування цифрових механізмів відповідно розроблених процедур і регламентів і законодавчо підсилити гарантування права громадян на участь в публічному управлінні навіть в умовах обмежень воєнного стану. На це, до речі вказує і Т.Костецька, яка наполягає на оновленні відповідного національного законодавства [8].

З нормативно-правовими чинниками пов'язані чинники технологічного забезпечення цифровізації громадської участі (64,8%), тобто розробка інноваційних продуктів смарт-платформ, мобільних додатків тощо, і чинники розвитку цифрової та інформаційної інфраструктури (52,7%) – відновлення і розбудова інтернет-мережі, веб-провайдерів, що сприятимуть збільшенню інтернет покриття, а тому підвищуватимуть ступень доступності до застосування цифрових механізмів реалізації права громадян на прийняття і реалізацію управлінських рішень.

Ще одна група чинників стосується підвищення цифрової грамотності як населення (44,3%), так і посадових осіб та представників місцевих адміністрацій (35,1%), а отже сприятиме забезпеченню цифрової інклюзії громадян і підвищенню можливостей комунікаційної взаємодії представників місцевої влади з членами територіальної громади. Це в свою чергу, збільшить можливості громадян щодо доступу до публічної інформації (32,6%), а в організаційному плані сприятиме оновленню структури місцевих адміністрацій (організація відділів цифрової комунікації – 30,4%).

Ще третина опитаних експертів вважають за доцільним сприяти створенню ініціативних груп громадян в соціальних мережах (29,5%), хоча, на нашу думку, це може створювати загрози у вигляді маніпуляції громадською думкою.

Отже, в умовах воєнного стану розробка, оновлення і впровадження публічних механізмів громадської участі на місцевому рівні з урахуванням чинників удосконалення цифровізації участі громадян в управлінні сприятиме подальшому процесу демократизації публічного управління, взаємодії влади і суспільства.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. На формування принципово нової моделі публічного управління в Україні, заснованої на збільшенні громадської участі, сприяють фактори як глобального характеру (збільшення застосування інструментів і форм демократії участі і демократії обговорення; впровадження і реалізація принципів належного врядування; посилення в сучасних демократичних країнах і продовження в Україні процесу децентралізації влади і управління; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних форм цифрової комунікації влади і суспільства), так і локального (введення в Україні правового режиму воєнного стану, що обмежує громадську участь; неможливість залучення громадян на окупованих територіях і обмеженість участі населення в прийнятті управлінських рішень в прифронтових територіях).

Отже, впровадження і реалізація цифрових механізмів громадської участі на місцевому рівні в умовах воєнного та повоєнного стану сприятиме забезпеченню права участі громадян в прийнятті управлінських рішень для вирішення місцевих проблем, формуванню прозорої і підзвітної громаді системи інформаційно-комунікаційних взаємовідносин, демократизації публічного управління на місцевому рівні.

Перспективним напрямком подальших досліджень може виступити вивчення кращих європейських практик впровадження цифрових механізмів громадської участі на місцевому (локальному) рівні і перспектив їх інкорпорації в систему публічного управління в Україні.

Список використаних джерел:

1. Гордон М.В., Оленцевич Н.В., Колісник І.О. Моделі публічного управління: порівняльний аналіз та пропозиції для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. №3. URL: <http://dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1207> (дата звернення: 30.12.2025).
2. Гришко Л.М. Актуальні проблеми взаємодії органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства в умовах воєнного стану. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. Випуск 38. С. 63–72. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-06>.
3. Європейська декларація про Цифрові Права та Принципи Цифрового Десятиліття. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/europeandeclaration-digital-rights> (дата звернення: 30.12.2025).
4. Кагановська Т.Є., Серьогін В.А. Право на належне адміністрування як конституційне право особи: досвід ЄС. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право»*. 2024. Вип. 37. С. 8–27. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-0>.
5. Ковальчук В. Громадянська участь в процесі здійснення врядування та легітимації публічної влади в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2024. №4. С. 32–43. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.4.2024.3>.
6. Коверя Р.М. Діяльність органів місцевого самоврядування під час дії воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №11. С. 115–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/23>.
7. Костецька Т. Інформаційно-комунікаційні чинники функціонування системи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Право України*. 2024. №6. С. 77–93. DOI: <https://doi.org/10.33498/loou-2024-06-077>.
8. Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 10 травня 2024 р.). Суми : Сумський державний університет, 2024. 58 с.
9. Петришина М.О. Особливості правового регулювання участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. №17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17707034>.
10. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996. № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/393/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 30.12.2025).
11. Про місцеве самоврядування в Україні, Закон України № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 30.12.2025).
12. Стецик Я.В., Грицьку Ю.П. Механізми громадської участі в управлінні територіальними громадами: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2025. №205. С. 277–283. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.205.277-283>.
13. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade (2021). URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-digital-compass2030_en.pdf (дата звернення: 30.12.2025).
14. E-Democracy. Congress of Local and Regional Authorities. URL: [https://www.coe.int/en/web/congress/e-democracy#%22115361842%22:\[0\]](https://www.coe.int/en/web/congress/e-democracy#%22115361842%22:[0]) (дата звернення: 30.12.2025).
15. Righini E. New public administration technologies: The future is here. Doxee Platform. 2019. URL: <https://www.doxee.com/blog/digital-marketing/new-public-administration-technologies-the-future-is-here/> (дата звернення: 30.12.2025).

References:

1. Hordon, M.V., Olentsevych, N.V., Kolisnyk, I.O. (2018). Modeli publichnoho upravlinnia: porivnialnyi analiz ta propozyitsii dlia Ukrainy. [Public administration models: comparative analysis and proposals for Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. №3. Retrieved from: <http://dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1207> (data zvernennia: 30.12.2025). [in Ukrainian].
2. Hryshko, L.M. (2024). Aktualni problemy vzaïemodii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia z instytutamy hromadianskoho suspilstva v umovakh voïennoho stanu [Current problems of interaction between local governments and civil society institutions under martial law]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Pravo»*. Vypusk 38. S. 63–72. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-06>. [in Ukrainian].
3. Ievropeiska deklaratsiia pro Tsyfrovi Prava ta Pryntsyipy Tsyfrovoho Desiatyllittia. (2025). [European Declaration on Digital Rights and Principles of the Digital Decade]. Retrieved from: <https://www.businesslaw.org.ua/europeandeclaration-digital-rights> (data zvernennia: 30.12.2025). [in Ukrainian].

4. Kahanovska, T.Ie., Serohin, V.A. (2024). Pravo na nalezhne administruvannya yak konstytutsiine pravo osoby: dosvid YeS [The right to good administration as a constitutional right of the individual: the EU experience]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina, serii «Pravo»*. Vyp. 37. S. 8-27. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-0>. [in Ukrainian].
5. Kovalchuk, V. (2024). Hromadianska uchast v protsesi zdiisnennia vriaduvannya ta lehitymatsii publichnoi vlady v Ukraini [Civic participation in the process of governance and legitimization of public authority in Ukraine]. *Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava*. №4. S. 32–43. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.4.2024.3>. [in Ukrainian].
6. Koveria, R.M. (2022). Diialnist orhaniv mistsevoho samovriaduvannya pid chas dii voiennoho stanu [Activities of local government bodies during martial law]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. №11. S. 115–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/23>. [in Ukrainian].
7. Kostetska, T. (2024). Informatsiino-komunikatsiini chynnyky funktsionuvannya systemy mistsevoho samovriaduvannya v umovakh voiennoho stanu [Information and communication factors of the functioning of the local government system under martial law]. *Pravo Ukrainy*. №6. S. 77–93. DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2024-06-077>. [in Ukrainian].
8. Lokalna demokratiia: rol hromad ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannya : mater. nauково-praktychnoho kruhloho stolu (Sumy, 10 travnia 2024 r.). (2024). [Local democracy: the role of communities and local government bodies: materials of the scientific and practical round table]. Sumy : Sumskyi derzhavnyi universytet, 58 s. [in Ukrainian].
9. Petryshyna, M.O. (2025). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання uchasti chleniv terytorialnoi hromady u normotvorchomu protsesi v orhanakh mistsevoho samovriaduvannya [Peculiarities of legal regulation of the participation of members of the territorial community in the rule-making process in local government bodies]. *Ukrainskyi polityko-pravovyi dyskurs*. 2025. №17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17707034>. [in Ukrainian].
10. Pro zvernennia hromadian: Zakon Ukrainy vid 02.10.1996. № 393/96-VR. (2025). [On citizens' appeals: Law of Ukraine dated 02.10.1996. No. 393/96-VR]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/393/96-%D0%B2%D1%80>. (data zvernennia: 30.12.2025). [in Ukrainian].
11. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini, Zakon Ukrainy № 280/97-VR. (2025). [On Local Self-Government in Ukraine, Law of Ukraine No. 280/97-VR]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text> (data zvernennia: 30.12.2025). [in Ukrainian].
12. Stetsyk, Ya.V., Hrytsku, Yu.P. (2025). Mekhanizmy hromadskoi uchasti v upravlinni terytorialnymy hromadamy: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku [Mechanisms of public participation in the management of territorial communities: current challenges and development prospects]. *Ekonomichnyi prostir*. 2025. №205. S. 277–283. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.205.277-283>. [in Ukrainian].
13. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade (2021). Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-digital-compass2030_en.pdf (data zvernennia: 30.12.2025). [in English].
14. E-Democracy. Congress of Local and Regional Authorities. (2025). URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/e-democracy#%22115361842%22:0> (data zvernennia: 30.12.2025). [in English].
15. Righini, E. (2019). New public administration technologies: The future is here. Doxee Platform. Retrieved from: <https://www.doxee.com/blog/digital-marketing/new-public-administration-technologies-the-future-is-here/> (data zvernennia: 30.12.2025). [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026